

Pudasjärven kaupungin Osallisuusohjelma

⇒ PUDASTÄRVI ⇒

HENKILÖSTÖ- JA TUKIPALVELUT

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	2
2.	MITÄ OSALLISUUS ON JA MITÄ OVAT SEN ERI MUODOT?.....	3
2.1	Osallisuuden eri muodot	3
2.1.1	Tieto-osallisuus.....	3
2.1.2	Suunnitteluosallisuus.....	3
2.1.3	Päätöksenteko-osallisuus	3
2.1.4	Toimintaosallisuus	3
2.2	Osallisuus osana Pohjois-Pohjanmaan liiton hyvinvointisopimusta.....	3
2.3	Mitkä asiat ovat tärkeitä kuntalaisille omassa kunnassa?.....	4
2.4	Suunnitelmallista kehittämistyötä osallistaen.....	4
2.5	Osallisuuden kokemuksella on merkittävää vaikutusta	4
2.6	Kunnan perustehtävät.....	5
3	YHTEISÖLLISYYDEN PÄÄLINJAUKSET.....	6
3.1	Kaupungin eri tukimuodot yhdistyksille tukemaan asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua	6
3.2	Asiakirjat ja sopimukset.....	6
3.3	Palautteet ja aloitteet.....	6
3.4	Pehmeät vetovoimatekijät	6
3.5	Kuntalaisten omaehtoinen tekeminen, osallistuminen ja vaikuttaminen	7
3.6	Yhdessä tekeminen ja kehittäminen kuntayhteisönä eri verkostoissa	7
4	OSALLISUUTTA YMPÄRIVUOTISESTI JA ERI KEINAIN	9
4.1	Osallisuuden vuosikello	9
4.2	Osallisuudet toimenpiteitä	9
4.3	Osallistava budjetointi.....	9
5	VIESTINTÄ	10
5.1	Laajakaista	10
5.2	Kaupungin oma viestintä	10
5.3	Kaupungin nettisivustolla omat sivut yhdistystoimijoille.....	10
5.4	Yhteisöllisiä avustuksia vastaan yhdistyksillä on tiedotusvastuu	10
6	OSALLISUUDEN ARVIOINTI JA YHTEISÖLLISYYSOHJELMAN PÄIVITYS.....	11
6.1	Osallisuuden arviointi	11
6.2	Osallisuusohjelman päivitys	11

1. JOHDANTO

Kuntalain 5 luvussa määritellään kunnan asukkaiden osallistumisoikeus (liite 1.) Tässä ohjelmassa keskitytään tuomaan esille niitä käytännön asioita, miten Pudasjärven kaupungin osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään edelleen.

Kuntien merkittävimpiin tehtäväkokonaisuuksiin kuuluu mm. vaalien järjestäminen ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksien mahdollistaminen, johon tällä osallisuusohjelmalla vastataan. Osallisuustyö tuo uusia menetelmiä lähidemokratiaan edustuksellisen demokratian rinnalle. Osallisuus kattaa kaikki ikäryhmät; lapset, nuoret, aikuiset, aktiiviset seniorit ja vanhukset. Ohjelmaan kuuluu mm. omaehtoisen turvallisuuden ja varautumisen kehittäminen ja se toimii luontevana osana kaupungin varautumistyötä.

Kaupungin palvelujen kehittämisessä lähtökohtana on ihmisten arki ja sen toimivuus. Osallisuustyöllä on mahdollista lisätä ja tukea valmistelun ja päätöksenteon ymmärrystä. Haastavakin päätökset tai oman mielipiteen vastaiset päätökset on helpompi hyväksyä, jos on tullut tunne kuulluksi tulemisesta ja on päässyt vaikuttamaan.

Kaupungin toiminnassa osallisuus on luonteva osa normaalia valmistelutyötä. Kiire ei saa olla esteenä kuulemiselle ja ennakkovaikutusten arvioinnille. Tavoitteena on aito yhteiskehittäminen – viranhaltijat, poliittiset päättäjät ja kuntalaiset yhdessä. Osallisuuden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksittain sekä tilinpäätöksessä.

Vapaaehtoistyön merkitys on valtaisa elinvoiman lähde, jota ilman yhteiskunta ei pyörisi. Olemme pitäneet tällaista kulttuuria itsestään selvyutenä, mutta sukupolvien vaihtuessa talkoohenki on vähentymässä. Siksi on tärkeää, että kaupungilla on osallisuusohjelma, jolla ohjataan suunnitelmallisesti Pudasjärven osallisuuden kehittämistä. Ohjelmaa viedään talousarviovuosittain systemaattisesti eteenpäin talousarvion puitteissa kuullen samalla kentältä tulevia muutostarpeita ja hiljaisia signaaleja.

Osallisuusohjelma on valmisteltu pienen maalaiskaupungin näkökulmasta sopivaan muotoon. Kokeilevan kehittämisen mallia käyttäen testaamme välillä uusia menetelmiä, mutta tarvittaessa voimme palata myös aiemmin hyväksi koettuun malliin. Kaupungin palvelusuunnittelija on valmistellut osallisuusohjelman yhteisöllisyysvaliokunnan ohjauksessa. Kaupunginhallitus ja valtuusto ovat hyväksyneet osallisuusohjelman.

2. MITÄ OSALLISUUS ON JA MITÄ OVAT SEN ERI MUODOT?

Yhteisyyden ja osallisuuden tunne pohjautuu yksilön ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen. Yhteisöllisyys tarkoittaa kuulumista johonkin verkostoon, jossa yhdessä toimien koetaan jotain itselle tärkeää. Osallisuus voi olla hiljaista läsnä oloa tai aktiivista tekemistä. On tärkeää tulla kuulluksi, saada omia ajatuksia kuuluviin, toteuttaa niitä yhdessä ja kehittää niitä asioita, joiden eteen on valmis käyttämään omaa vapaa-aikaansa.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden määreitä löydät runsaasti netistä hakusanoilla yhteisöllisyys tai osallisuus.

2.1 Osallisuuden eri muodot

2.1.1 Tieto-osallisuus

Kunta tuottaa riittävästi, selkeästi ja monikanavaisesti tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista.

Asiakas/asukas saa ja hänellä on oikeus saada tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista sekä tuottaa niistä tietoa.

2.1.2 Suunnitteluosallisuus

Kunta tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia tapoja osallistua toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään koskevaan toiminnan ja palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

2.1.3 Päätöksenteko-osallisuus

Kunta tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon.

Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään ja palveluja koskevaan päätöksentekoon.

2.1.4 Toimintaosallisuus

Kunta tukee ja mahdollistaa konkreettisen osallistumisen.

Asukas/asiakas osallistuu konkreettisesti toimintaan omassa lähiympäristössään ja osallistuu palveluiden tuottamiseen eri tavoin.

Lähde: Piipponen, S-L. & M. Pekola-Sjöblom. 2019. Osallistaako kunta, osallistuuko kuntalainen? Kuntaliiton julkaisusarja 3/2019. Helsinki: Kuntaliitto.

2.2 Osallisuus osana Pohjois-Pohjanmaan liiton hyvinvointisopimusta

Kaikki Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat allekirjoittaneet Pohjois-Pohjanmaan liiton hyvinvointisopimuksen 2019-2025.

Kuntalaisten osallisuus, toimijuus ja vaikuttaminen ovat hyvinvointijohtamisen lähtökohta. Osallisuuden kehittäminen edellyttää koetun hyvinvoinnin mittaamista. Kannustamme kuntalaisia omaan vastuuseen sekä ennaltaehkäiseviin arjen valintoihin hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hyvinvointi kattaa kaikki elämänkaaren vaiheet.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi lupaudumme

- Laajaan ja monialalaiseen hyvinvointityöhön vahvistamalla eri hallinnonalojen yhteistyötä
- Maakunnallisen hyvinvointiyhteistyön kehittämiseksi vuosittain järjestetään kuntien talous- ja toimintasuunnittelua tukeva
  - Hyvinvoinnin tilannekuvaseminaari yhteistyössä verkostojen kanssa (osallistujina hyvinvointijohtajat, kuntien hyvinvointi- ja järjestöyhdyshenkilöt sekä kulttuurihyvinvointiverkosto)
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointifoorumi

2.3 Mitkä asiat ovat tärkeitä kuntalaisille omassa kunnassa?

Kuntaliiton tekemässä kuntalaistutkimuksessa 2024 kysyttiin: Miten tärkeänä pidät seuraavia asioita hyvässä kotikunnassa/kotikaupungissa? Kysely toteutettiin touko-kesäkuussa 2024 ja vastaajia oli 10 500 kuntalaista 46 tutkimuskunnassa. Pudasjärvi oli mukana tutkimuksessa. Sekä valtakunnallisesti kuin pudasjärveläisten vastauksissa kuntalaisten mielestä viisi kaikkein tärkeintä asiaa hyvässä kotikunnassa/-kaupungissa ovat

1. Turvallisuus
2. Hyvä asuinympäristö
3. Hyvä asunto
4. Perhe ja muut läheiset
5. Luonnonläheisyys

2.4 Suunnitelmallista kehittämistyötä osallistaen

Pudasjärven kaupunki on tehnyt jo vuosia systemaattista työtä yhteisöllisyyden ja osallisuuden eteen. Aina löytyy kuitenkin kehitettävää ja tämän vuoksi yhteisöllisyysohjelmaa päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa tai tarvittaessa useammin. Kentältä tulevia muutostarpeita ja kehittämissideita kuunnellaan herkällä korvalla. Niitä punnitaan ja verrataan kuntastrategiaan, Pohjois-Pohjanmaan liiton hyvinvointiohjelmaan sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton suosituksiin kuntien järjestöyhteistyöstä. Palvelusuunnittelija seuraa kuntademokratiakentän kehitystä ja nostaa kaupungin kannalta muutostarpeet valmisteluun. Valiokunta antaa ohjausesityksiä kaupunginhallitukselle ja tarvittaessa valtuustolle asti päätettäväksi.

2.5 Osallisuuden kokemuksella on merkittävää vaikutusta

Osallisuuden kokemuksen monenlaiset yhteydet koettuun hyvinvointiin, terveyteen, toiminta- ja työkykyyn viittaavat siihen, että osallisuuden kokemuksella on suuria potentiaalisia kansantaloudellisia vaikutuksia.

Ihmisiä yhdistävät kiinnostuksen kohteet ja kuulumisen tunne ovat kulttuurillisia elementtejä, jaettu arvoituksia ja merkityksiä. Paikallisesti toimivissa tai paikkoihin liittyvissä yhteisöissä paikkaan sitovat tekijät ovat vahvasti kulttuurisia: jaettua identiteettiä, kokemuksia, arvostuksia, kulttuuriperintöä ja historiaa. Yhteisöresilienssin strateginen ulottuvuus edellyttää sitoutumista paikan ja/tai yhteisön tulevaisuuden rakentamiseen.

Lähde: [Kulttuuri yhteisöresilienssin ja kestävän kansalaisyhteiskunnan rakentajana - Ms!](#)

Osallisuusohjelman yhteydessä voimme puhua mm. yhteisöllisyyden kulttuurista, taide-, kylä-, perinne-, ruoka- ja liikuntakulttuurista. Nykyisin kulttuurin hyvinvointi vaikutukset osataan jo tunnustaa. Koska kulttuuri on niin moninaista, niin voimme todeta, että se lisää myös yhteisöjen resilienssiä eli muutosjoustavuutta ja selviytymiskykyä. Yhteisöjen kyky kohdata haasteita ja muutoksia on sitä vahvempi mitä yhtenäisempi yhteisö on. Jos jäämme osattomaksi emmekä kuulu mihinkään yhteisöön, niin radikalisoitumisen mahdollisuus on suurempi.

2.6 Kunnan perustehtävät

Kuntaliiton julkaisemasta kuvasta näkyy kunnan perustehtävät. Osallisuus kuuluu kaikkiin osa-alueisiin vahvistaen hyvinvoinnin edistämistä niin, että toiminnasta tulee kuntalaisten näköistä.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Kuva1. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, Kuntaliitto.

3 YHTEISÖLLISYYDEN PÄÄLINJAUKSET

3.1 Kaupungin eri tukimuodot yhdistyksille tukemaan asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua

1. Kylien neuvosto kaupunginhallituksen nimeämänä
2. Kaikille avoimet kylien teemaillat
3. Yhteisölliset avustukset
4. Osallistuva budjetointi (OSBU)
5. Puskurilaina ulkopuolisen rahoittajan antaman myönteisen hankepäättöksen mukaisesti
6. Erikseen sovitut kaupungin tilat yhdistysten käyttöön veloituksetta
7. Viestintään liittyvät tukitoimet - viestinnän ja markkinoinnin palvelusuunnittelijan yhteistyömahdollisuus resurssien mukaan
8. Ulkopuolison rahoituksen ja eri hankerahoitusten hakemiseen ohjaaminen – hakemukset tekee hakija itse eri rahoittajien edustajien opastuksella
9. Nimetty järjestöyhdyshenkilö
10. Vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston ja kylien neuvosto kannanottojen eteenpäin vienti

3.2 Asiakirjat ja sopimukset

Yhteisöllisyysohjelmaa toteutetaan seuraavia asiakirjojen ja sopimusten mukaisesti:

- Pudasjärven kaupungin voimassa oleva kuntastrategia
- Pudasjärven kaupungin talousohjelma – eurot vuosittaiseen toteuttamiseen
- Hyvinvointisopimus, Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Järjestöyhteistyön suositus kunnille, Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pudasjärven kaupungin järjestöyhteistyön asiakirja
- Pudasjärven kaupungin sähköinen hyvinvointikertomus

3.3 Palautteet ja aloitteet

Eri kanavien kautta saatujen palautteiden huomioon ottaminen sekä kuntalaisten osallistaminen eri suunnitteluvaiheissa ja tarpeeksi ajoissa antaa kuntalaisille aidon vaikutusmahdollisuuden.

Vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston ja kylien neuvoston kannanotoista viestiminen eteenpäin sekä tarvittaessa asioiden valmistelu päätöksentekoprosessin mukaisesti.

Kaupunginhallituksen nimeämät edustajat eri työryhmissä toimivat ns. viestinviejinä molempiin suuntiin. Tarvittaessa asioita valmistellaan eteenpäin päätöksentekoprosessin mukaisesti.

3.4 Pehmeät vetovoimatekijät

Kaupungin vetovoimaisuutta lisätään seuraavilla pehmeillä vetovoimatekijöillä:

1. Keskustan viihtyisyys ja viireys
2. Kylien omaleimainen vetovoimaisuus
3. Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut

4. Turvallisuus
5. Uudistuvuus
6. Ilmapiiri ja fiilis
7. Persoonallisuus ja erottuvuus

3.5 Kuntalaisten omaehtoinen tekeminen, osallistuminen ja vaikuttaminen

Kuntalaiset voivat vaikuttaa kuntakuvaan ja asioiden valmisteluun esimerkiksi

1. kertomalla positiivista viestiä omasta kunnasta eteenpäin
2. kertomalla asiallisesti epäkohdista kaupungin nettisivulla olevan palautekanavan kautta
3. kertomalla asiallisesti epäkohdista suoraan valmisteleville virkamiehille sekä kuntapäätäjille
4. vastaamalla kyselyihin
5. antamalla ideoita osallistavaan budjetointiin
6. tekemällä aloitteita kuntalaisaloite.fi kautta
7. tekemällä aloitteita nuortenvaltuustolle
8. tekemällä aloitteita vanhus- ja vammaisneuvostolle
9. tekemällä aloitteita kylien neuvostolle
10. ottamalla kantaa otakantaa.fi kautta
11. osallistumalla kaikille avoimiin kylien teemailtoihin
12. nimeämällä oman kylän edustajan erikseen kaupunginhallituksen perustamaan kylien neuvostoon
13. osallistumalla eri yhdistysten toimintaan (3. sektori)
14. järjestämällä itse toimintaa, tapahtumia, kursseja tms. (4. sektori)
15. toimimalla vapaaehtoisena
16. osallistumalla erilaisiin tapahtumiin, kursseihin yms.

Osallisuuden ja sen tulosten tulee voida vaikuttaa päätöksentekoon. Sen avulla saadaan osviittaa kuntalaisten toiveista ja on tärkeää saada kannanottojen vaikuttavuus myös näkyviin.

Prosessikuvaus:

- ⇒ Kuntalaisten kuuleminen eri kanavien kautta
- ⇒ Kuntalaisille tärkeiden asioiden tunnistaminen
- ⇒ Esille nousseiden asioiden vieminen yhteiseen keskusteluun
- ⇒ Vienti tarvittaessa valmisteluun, päätöksentekoon ja käytäntöön

3.6 Yhdessä tekeminen ja kehittäminen kuntayhteisönä eri verkostoissa

Kunnan tulee verkostoitua eri tasoilla oleviin yhteistyötahoihin. Valtion, maakunnan ja paikkakunnan sisällä on erilaisia verkostoja, joissa kunta on mukana kuntastrategian mukaisesti. Kaupungin edustajat nimetään erikseen eri verkostojen työryhmiin joko johtoryhmässä tai kaupunginhallituksessa riippuen verkostosta.

Valtion ja maakunnan tasolla verkostoissa kehitetään kunta-asiantuntijoiden kanssa kunnan palveluita ja toimintaa sekä myös vaikutetaan kunta-alan edunvalvontaan eli meille, Pudasjärven kaupungille, yhteisesti tärkeiden asioiden valmisteluun.

Alueverkostosta esimerkkinä on kylien teemaillat, jotka ovat kaikille avoimia yhdistysten, yhteisöjen ja kaupungin henkilöstön yhteistyöfoorumia. Yhteistyön tarkoitus on kehittää yhdessä kaupungin palveluita ja toimintaa vuorovaikutteisesti molempiin suuntiin.

Kylien neuvosto on kaupunginhallituksen kaksivuotiseksi toimintakaudeksi nimeämä yhteistyöryhmä, jossa jäseninä ovat Pudasjärven alueen kylien nimeämät edustajat (esim. kyläyhdistyksen tms. puheenjohtaja), valiokuntien puheenjohtajat, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, kaupunginjohtaja sekä palvelusuunnittelija. Kokoontuminen kaksi kertaa vuodessa. Neuvosto antaa kannanottoja yhdistys- ja kylätoimintaan liittyvissä asioissa. Kaupungin edustajat vievät esiin tulleita asioita kaupungin sisällä eteenpäin tiedoksi eri hallintokunnille ja tarvittaessa asioita valmistellaan päätöksentekojärjestelmän mukaisesti päätökseen asti. Toiminnasta raportoidaan osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöksessä palvelusuunnittelijan toimesta.

4 OSALLISUUTTA YMPÄRIVUOTISESTI JA ERI KEINAIN

4.1 Osallisuuden vuosikello

Vuosikello määräytyy talousarvioon ja käyttösuunnitelmaan valmisteltujen asioiden pohjalta. Kukin hallintokunta valmisteleo oman osa-alueen ja valiokuntien vuosikellot. Liite 2. Esimerkki osallisuuden vuosikellosta yhdistystoimijoille.

4.2 Osallisuudet toimenpiteitä

Osallisuuden toimenpiteitä vuosien aikana Pudasjärvellä ovat olleet mm.

- yhteisöllisyysohjelma, vuodesta 2025 alkaen osallisuusohjelma
- järjestöyhteistyön asiakirja
- kehittämis- ja toimintatukien jako vuosina 2014-2023
- yhteisöllisten avustusten jako vuosittain vuodesta 2024 eteenpäin
- osallistuva budjetointi (OSBU)
- kuulemis- ja tiedotustilaisuudet
- suorat yhteydenotot, palautteet ja aloitteet sekä niihin vastaaminen
- kyselyt ja niistä saatujen palautteiden vienti seuraaville talousarviovuosille mahdollisuuksien puitteissa
- viestintä ja kaupungin somekanava, tapahtumakalenteri kaupungin nettisivulla sekä kaupungin info-TV:t Kurenalla kaupoissa ja huoltoasemilla
- kaupungin omat tapahtumat ja eri järjestäjien tapahtumien tukeminen eri keinoin
- kaikille avoimet kyläneuvostot
- penkkikahvilat – kaupungin työntekijöiden ja valtuutettujen jalkautuminen eri tapahtumiin sovituin työvuoroin
- ryhmätyöllistämisen tuki yhdistystoimijoille
- kumppanuussopimukset
- kummisopimukset esim. alueen hoidosta
- pop up -infot ja erilaiset työpajat
- haastekilpailut

4.3 Osallistava budjetointi

Osallistuvassa budjetoinnissa (osbu) kuntalaiset otetaan mukaan talousarviossa etukäteen sovitun summan ideointiin ja äänestykseen.

Osallistuvassa budjetoinnissa ei ole yhtä oikeaa tapaa. Pudasjärven osbu-mallissa on kokeiltu kahta eri tapaa. Ensimmäisessä mallissa kuka tahansa sai antaa kaupungin sähköiseen järjestelmään ideoita osbuun. Toisessa mallissa kylän pääyhdistys sai antaa ehdotuksen osbun toteuttamiseksi. Koska jälkimmäinen malli ei tuonut tarpeeksi ideoita, niin päädyttiin aukaisemaan ideointi jälleen kaikille avoimeksi. Osbun toimintamallista päätetään talousarviovuoden valmisteluvaiheessa.

5 VIESTINTÄ

5.1 Laajakaista

Koko Pudasjärven kaupungin alueella toimii laajakaistaverkko Kairan kuitu. Tämä mahdollistaa mm. etäyhteydet ja helpottaa viestintää kaikilla tavoin.

Rekisteröidyillä yhdistyksillä on mahdollisuus hakea tukea Oulun Seudun Leaderilta laajakaistan hankintaan.

5.2 Kaupungin oma viestintä

Viestintä on yksi tärkeä osa yhteisöllisyyden toteuttamista. Kaupungin viestintäohjelmassa on huomioitu osallisuusohjelma. Pitämällä toistuvasti esillä eri toimijoiden vapaaehtoistyötä tuomme Pudasjärven laajan pitäjän kylät näkyviksi ja eläviksi. Kaupungin ylläpitämällä www.jarjenaarella.fi -sivustolta löytyy kylät, niiden palvelutarjonta sekä tarinoita pudasjärveläisistä.

Kaupungin omassa toiminnassa läpinäkyvyys on tärkeää ja erityisesti somekanavilla pystytään viestimään tiheään ja reaaliaikaisesti. Jokaisen yksikön sisällä on esimiehen johdolla sovittu, miten viestitään ja mitä kanavia käytetään.

Kaupunki tekee aktiivisesti yhteistyötä paikallismedian kanssa. Eri hallinnonalat viestivät ajankohtaisista asioista eri kanavilla ja verkostoissa. Tarkoitus on, että toiminta on läpinäkyvää ja hyviä käytänteitä levitetään.

5.3 Kaupungin nettisivustolla omat sivut yhdistystoimijoille

Kaupungin nettisivuilla on oma osio yhdistystoimijoille. Palvelusuunnittelija ylläpitää sivustoa ja päivittää niitä tarpeen mukaan yhteistyössä kaupungin viestintähenkilöstön kanssa. Tältä sivulta löytyy ohjeita myös yhdistysten viestintään.

5.4 Yhteisöllisiä avustuksia vastaan yhdistyksillä on tiedotusvastuu

Yhteisöllisiä avustuksia saavat yhdistykset nimeävät hakulomakkeessa tiedotusvastaavat. Kaupungin tuella tehdyistä toimenpiteistä tulee tiedottaa yrityksen parhaaksi katsomalla tavalla. Suurin yleisö saavutetaan somettamalla toiminnasta aktiivisesti. Myös paikallislehdet ottavat mielellään vastaan juttuvinkkejä sekä valmiita mediatiedotteita.

Yhdistyksiä ohjeistetaan toistuvasti viemään omat tapahtumansa kaupungin maksuttomaan tapahtumakalenteriin helposti täytettävän lomakkeen kautta. Kaupungin viestintä vie tiedot kaupungin nettisivuilla olevaan julkiseen tapahtumakalenteriin ja joiltain osin myös kaupungin info-TV:hen.

6 OSALLISUUDEN ARVIOINTI JA YHTEISÖLLISYYSOHJELMAN PÄIVITYS

6.1 Osallisuuden arviointi

Osallisuutta tarkastellaan hallintokunnittain osavuosisikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä. Osallisuuden arviointi tapahtuu pääasiassa laadullisin mittarein. Lisäksi sähköisessä hyvinvointikertomuksessa hyödynnetään Kuntaliiton sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kokoamia osallisuuden mittareita. Yhteisöllisyysuutiset kootaan 1-2 kaksi kertaa vuosittain eri hallintokunnilta ja niistä tehdään blogiteksti kaupungin nettisivuilla olevaan Ramppa kalakattaa osioon sekä kaupungin sisäiseen Intraan Pelkkaan.

6.2 Osallisuusohjelman päivitys

Osallisuusohjelma päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran valtuustokaudessa.

Kuntalaki 5 luku - Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus

20§ Äänioikeus kuntavaaleissa

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kuntavaaleissa on Suomen taikka muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kuntavaaleissa on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänioikeus kuntavaaleissa on lisäksi Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla ja tällaisen henkilön perheenjäsenellä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta, ja jolla on asuinpaikka kyseisessä kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

- 1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa säädetyllä tavalla;
- 2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

(29.11.2019/1178)

21 § Äänestys-oikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä

Äänestys-oikeuteen kunnassa toimitettavassa kansanäänestyksessä sovelletaan, mitä 20 §:ssä säädetään äänioikeudesta kuntavaaleissa.

Äänestys-oikeus kunnan osa-alueella koskevassa kansanäänestyksessä on vain henkilöllä, jonka asuinpaikka on kyseisellä kunnan osa-alueella.

22 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

(8.2.2019/175)

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiä aikaisia asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;

- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

23 § Aloiteoikeus

Kunnan asukkaalla, kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevista asioista. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet. (21.5.2021/419)
2 momentti on kumottu L:lla 21.5.2021/419.

Lisäksi palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseistä kunnan palvelua koskevassa asiassa.

Valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet.

24 § Kunnallinen kansanäänestys

Valtuusto voi päättää, että kunnalle kuuluvasta asiasta toimitetaan kansanäänestys. Valtuuston päätökseen, jolla on päätetty toimittaa kansanäänestys, ei saa hakea muutosta valittamalla. Kansanäänestys on neuvoa-antava.

Kansanäänestys voidaan toimittaa koko kuntaa tai jotakin kunnan osa-aluetta koskevana. Kunnan osa-alueena on tällöin yksi tai useampi vaalilaissa tarkoitettu äänestysalue.

Kaikilla äänestysoikeutetuilla on yhtäläinen äänestysoikeus. Äänestys on salainen. Kansanäänestyksen toimittamisesta säädetään lisäksi neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (656/1990).

25 § Kansanäänestysaloite

Kansanäänestysaloitteen voi tehdä vähintään neljä prosenttia 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista. Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

26 § Nuorisovaltuusto

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (*nuorisovaltuusto*) ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen. Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolain (1285/2016) 24 §:ssä. (21.5.2021/419)

27 § Vanhusneuvosto

Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

28 § Vammaisneuvosto

Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

29 § Viestintä

Kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Kunnan on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa. Kunnan on verkkoviestinnässään huolehdittava, että salassa pidettäviä tietoja ei viedä yleiseen tietoverkkoon ja että yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä toteutuu.

Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

Lähde: [Kuntalaki 410/2015 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Liite 2. Esimerkki osallisuuden vuosikellosta yhdistystoimijoille.

